

Союзу) [2].

Висновок. Використовуючи досвід компетентнісної моделі освіти «Довкілля» та освітніх систем країн Європейського Союзу, педагоги мають можливість розробляти компетентнісну модель освіти освітніх галузей «Природознавство», «Суспільствознавство», «Математика».

Література

1. Ильченко В.Р, Гуз К.Ж. Модернизация содержания образования как национальная проблема // Педагогика, 2011, № 4.
2. Локшина О.І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ — початок ХХІ ст.): монографія / О.І. Локшина. — К.: Богданова А.М., 2009. — 404 с.
3. Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. — 2012. — №4-5. — лютий.

КАБІНЕТ ДОВКІЛЛЯ ЯК МАТЕРІАЛЬНА БАЗА ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧОНАУКОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 2-6 КЛАСІВ

*О.Г. Ільченко
м.Київ, Україна*

Актуальність дослідження. Компетентність учня найбільшою мірою виявляється під час створення власного освітнього продукту, роботи над проектом, дослідницької діяльності, що потребує відповідної матеріальної бази школи: спеціально обладнаного кабінету, коридорів та рекреацій, де діти можуть працювати індивідуально чи в невеличких групах, а також спеціально обладнаних ділянок довілля, екологічної стежки. Серед переліку складових матеріальної бази школи найбільшу роль відіграє кабінет довілля, оскільки він є місцем постійної навчальної діяльності школяра.

Аналіз науково-педагогічної літератури, присвяченої навчальному середовищу (В. Биков, О. Жук, А. Хуторський, В. Панов та ін.), показує, що обладнання кабінетів в аспекті використання їх як умови формування природничонаукової компетентності, не розглядалося.

Основний виклад матеріалу. Обладнання кабінету довілля визначається специфічністю навчального предмету і відрізняється від інших кабінетів загальноосвітніх шкіл тим, що поряд з різноманітним обладнанням для уроків природничого циклу і технічними засобами навчання в ньому створюються умови для спостереження, дослідів, демонстрації живих об'єктів природи (рослин і тварин), роботи по виготовленню моделей, в тому числі і моделювання на комп'ютері. Базою для доповнення кабінету природним матеріалом, необхідним для заняття, можуть стати об'єкти природного і виробничого (сільськогосподарського) оточення: ліс, луки, водойма, поле, сад, город [1].

Кабінет «Довкілля» в загальноосвітній школі — це спеціально обладнане приміщення, що забезпечує наукову організацію праці учнів і викладачів, дає можливість реалізувати провідні ідеї та методи навчання, що проектуються методичною системою інтеграції змісту природничонаукової освіти учнів 2-6 класів.

У початковій школі інтегрований курс «Довкілля» включає природознавство, суспільствознавство, історію рідного краю, свого народу. В цьому курсі закладаються наукові знання, які в основній школі, розгалужуються на фізичні, астрономічні, хімічні, біологічні, географічні, історичні та ін. В кабінеті, обладнаному для вивчення курсу «Довкілля», має бути представлена матеріальна база для наукового засвоєння знань з основ цих наук, формування в учнів таких методів пізнання, як спостереження і дослідження. Тому кабінет курсу «Довкілля» суттєво відрізняється від інших кабінетів — фізики, хімії, біології, фізичної географії, історії. Цей кабінет є моделлю природного довілля, в якому все є. Але в кабінеті учні можуть наочно сприйняти, як людина для полегшення вивчення складного світу довілля умовно розділяє його на частини, що вивчаються окремими науками за допомогою властивих цим наукам методів і відповідних їм приладів.

У школі, де немає паралелей і мала наповнюваність класів, під кабінет-музей «Довкілля» відводиться велика класна кімната з підсобним приміщенням, яке найдоцільніше з'єднати з кімнатою (але воно може бути і окремим, поруч з кабінетом).

У кабінеті виділяються куточки — астрономічний разом з метеорологічним — зліва від дошки, біля вікон. У ньому розміщена карта зоряного неба, модель Сонячної системи, телескоп. За вікном — термометр, на вікні гномон (або кілька гномонів); проти вікна — флюгер. На стіні (можна поруч з картою зоряного неба) розташовують «народний прогностик». Справа від дошки розміщуються (найкраще в ніші) дві шафи — для збереження найуживанішого демонстраційного та лабораторного експерименту. При можливості використовуються окремі шафи для 2-4 і 5-6 кл. На стіні розміщені фізична карта півкуль та періодична система елементів Д.І. Менделєєва.

Біля демонстраційного стола, який розташований на підвищенні, як і в інших кабінетах, установлюють відеомагнітофон; комп'ютер ставлять на столі так, щоб він не закривав дошку.

Біля стіни, протилежної до дошки, обладнується «міні-майстерня». Вона складається з тумбочки з набором столярного та слюсарного інструменту і верстака, що відповідає зростові учнів.

У міні-майстерні є також шафа з «матеріалом довкілля». Його складають учні під керівництвом учителя (тут є картон, дерево, жерсть, фольга, дріт; шматочки пластмаси, оргскла, металу, шкіри, тканин; глина, пісок, камінці; гілочки дерев, сучки, шишки; дерев'яні дощечки різних розмірів, пластилін, цвяхи та ін. Набір посуду — вчителі використовують пластмасові «одноразові» стакани, миски, ложки, поліетиленові пляшки та ін.). Під час виконання завдань з моделювання учні беруть з шафи потрібний їм матеріал, інструмент. Така «міні-майстерня» втілює ідею А.С. Макаренка про «вільну майстерню» для малюків, майстерню, яку радив мати при кожній школі М.В. Остроградський.

У курсі «Довкілля» учні ведуть спостереження, дослідження за своїм здоров'ям, тому в кабінеті доцільно по можливості організувати «медпункт». Це куточок, де є аптечка, медичні ваги, лінійка для вимірювання зросту, силомір, фонендоскоп, прилад для визначення пульсу.

Світлу стіну (з вінками) займає куточок живої природи: акваріум, кімнатні рослини, розсада городніх рослин, «трава» для тварин та ін. Живий куточок для тварин краще розмістити у коридорі чи рекреації. Особливу радість у дітей викликають птахи. Їх голоси роблять модель довкілля живою.

Окрему шафу можна відвести під «речі природодослідника». В ній прилади природодослідника, сумка, різноманітні сачки, посуд для спостереження за життям комах, черв'як, земноводних, плазунів; блокноти; туристичні килимки, що використовуються на уроках серед природи, одяг.

Кожен напрям роботи в кабінеті швидко знайде своїх прихильників серед учнів — астрономів, метеорологів, спостерігачів за тваринами і рослинами, «технарів», істориків, лікарів, артистів... Групи будуть вести спостереження і дослідження за інтересами, відповідати за свої куточки, дбати про них. Найчастіше в цю роботу включаються і батьки. Кабінет «Довкілля» перетворюється в осередок шкільного життя, де і після уроків діти працюють під наглядом дорослих.

У великих школах, де багато паралельних класів, обладнують комплекс «Довкілля» (школа-гімназія №6 м. Кременчука, СШ №1 м. Сватово Луганської області, Старокостянтинівська СШ Хмельницької обл.). В рекреації, яка відділяється від приміщення школи дверима, розміщуються живий куточок, зимовий сад, міні-майстерня, міні-театр, міні-музей. В рекреації є меблі, які дозволяють проводити тут уроки чи певну частину уроку. В цій частині приміщення розміщаються класи початкової школи, кожен з яких є кабінетом певного напрямку довкілля: кабінет природознавства, кабінет праці, кабінет суспільствознавства та ін. При потребі вчителі використовують приміщення кабінету, що необхідний під час вивчення тієї чи іншої

теми «Довкілля». Кабінет «Довкілля» для 5-6 класів обладнується окремо (СШ 37, СШ 30 м. Полтави).

У кабінеті можна вести і різноманітну позашкільну роботу, в процесі якої учні поглиблюють і розширюють знання по довкіллю, складають фенологічні таблиці, проводять досліди і оформлюють їх результати. В кутку живої природи учні спостерігають і доглядають за рослинами і тваринами.

Науково обґрунтоване сполучення сучасних видів технічних засобів навчання, демонстрації дослідів і результатів спостережень над об'єктами природи удосконалює викладання і організацію самостійної роботи учнів [2].

Комплексне використання технічних засобів кабінету створює передумови для творчого підходу в навчанні, що обумовлює активне мислення в учнів. Викладачеві необхідно прагнути до того, щоб обладнання кабінету «довкілля» сприяло максимальному виконанню учбової програми з мінімальною затратою часу на підготовку і включення в учбовий процес різноманітних аудіовізуальних та інших засобів навчання.

Кабінет довкілля повинен сприяти вирішенню наступних завдань:

- а) забезпечити навчальний процес необхідним обладнанням, що підвищує ефективність викладання;
- б) широко використовувати технічні засоби навчання (особливо аудіовізуальні) на заняттях і в інших формах навчання;
- в) забезпечити навчальним матеріалом лабораторний практикум та інші заняття в курсі довкілля;
- г) забезпечити необхідним обладнанням різні види позашкільної і позакласної роботи по предмету.

Висновок. В основу характеристики обладнання кабінету довкілля покладена найбільш поширена його класифікація, запропонована академіком С.Г. Шаповаленко: 1) меблі (для робочих місць учнів; для робочого місця викладача; для зберігання навчального обладнання); 2) шкільні дошки (різноманітних конструкцій); 3) пристосування для демонстрації (навчального обладнання на уроках; екранних посібників); 4) технічні засоби: кінопроектор, діапроектор, графопроєктор (кодоскоп), телевізор, тренажер. Перераховане обладнання доступне кожній школі. Особливо доцільні кабінети довкілля в сільських малокомплектних школах.

Література

1. Ільченко О.Г. Методичні вказівки до організації кабінету довкілля. — Полтава, 2004 — 23 с.
2. Гуз К. Ж. Теоретичні та методичні основи формування в учнів цілісності знань про природу / К.Ж. Гуз . — Полтава: Довкілля-К, 2004. — 472 с.

ЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОЇ ДІЛЯНКИ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ БІОЛОГІЇ

*В.І. Іщенко, Я.Г. Дебела
м. Полтава, Україна*

В шкільному курсі біології дуже важливо давати знання про практичне значення овочевих культур. Обов'язково повинен бути перелік всіх родин, відповідно до яких відносяться певні види. Слід зазначити, що для позакласної роботи в школі повинні бути наявні дослідні ділянки, де потрібно провести досить багато досліджень. В умовах фізичної праці школярі не лише загартовуються, але й навчаються. Тож в таких умовах, на прикладі представника родини Гарбузових – *Cucumis sativus* l можна дізнатися багато корисного і цікавого.

По-перше, значну роль в організації навчання на шкільній навчально-дослідній ділянці виконує вчитель. Він повинен прочитати учням техніку безпеки і обов'язково слідкувати за їх поведінкою. На уроках біології, вчитель завчасно розповідає про певний вид,